

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. ó.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetéseket felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haasenstein és Vogler Urutca 13. Lang et Schwarz, Furdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyilttér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft o. ó.
kilencz óra 9 „ „ „
félévre 6 „ „ „
évnegyedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőséghez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“
szerkesztősége.

Legujabb táviratok.

Bécs, ápril 2. Majláth elnök fél egykor nyitá meg a magyar delegáció ülését, melyen mind a három közös miniszter jelen volt. Megnyitó beszédében Majláth hangsúlyozá az európai béke fenntartásának fontos feladatát, mely célra azonban szükséges a hadierő kifejtése és a védképesség emelése; végül azt mondá, hogy a szigorú bírálat a pontos ellenőrzés és odaadó gondoskodás lesznek ezentul is az alapelvek, melyek a delegációt működésébe vezérlendik.

Gr. Andrassy aztán benyújtá a közös miniszterek előterjesztményeit. Erre jelenté az elnök, hogy az elfogadás Ö Felségénél holnap d. u. 2 órakor lesz. Ezután zárt ülés tartott, melyben az elnök által holnap mondandó beszéd szövege állapított meg.

A magyar delegatio albizottságai a tanácskozásokat következő időrendben kezdik meg: a pénzügyi bizottság húsvét utáni kedden, a hadseregi bizottság holnapután és e hó 10-től május 3-ig minden rákövetkező napon, a tengerészeti bizottság és a külügyi bizottság holnapután kezdik meg tanácskozásait.

Bécs, ápril 2. Az austriai delegatio ma nyitott meg. Schmerling elnök, Vidulich alelnökkel választott. Schmerling megnyitó beszédében a biztosított békét, Gizella főhercegnő közeli menyegzőjét, és a bécsi világiállítást hangsúlyozá. Gr. Andrassy betérjészté a birodalmi budgetet és a közös minisiteri hivatalnokok fizetésének felemelésére vonatkozó törvényjavaslatot, melyek a pénzügyi bizottságnak adattak ki. A birodalmi tanács delegációját Ö Felsége holnap d. u. 3 órakor fogadja el.

London, ápril 2. Az alsóházban Enfield, Mahon interpellációjára azt válaszolja, hogy sem a szent-pétervári katonai attache, sem más angol tiszt nem kísérendi el az orosz expedíciót Chiyába.

Madrid, ápril 1. Cucala bandája tegnap Valencia tartományban megverett. A Santa-Cruz lelkes bandája tegnap Hernialdeban meglepetett; a lelkesnek sikerült elmenekülni. Az „Imparcial“ azt hiszi, hogy a tegnapi ministertanácsban hajlani kezdtek Castellar erélyes politikájához. Pálmában tegnap manifestatio volt a foederativ köztársaság javára.

Bukurest, apr. 2. Giurgewoban az új cseh-szabályzat alkalmából a fuvarosok czehe fellázadt. Tegnap véres küzdelem fejlődött ki a katonaság és a zajongók közt, mely alkalommal egy katona és egy fuvaros megöletett, és mindkét részről többen megsesültek; ez utóbbiak közt van Carp őrnagy és Hallet kapitány. A nyugalom már helyre van állítva.

Berlin, apr. 2. Delbrück kinyilatkozta a bir. gyűlésben, hogy Laskernek azon indítványa, miszerint a birodalom illetékessége a polgári jogra és a bírósági eljárásban a büntető jogra kiterjessék, a szövetségtanács által közelebről el fog fogadtatni. A kormány bizottságot szándékszik ki nevezni a közös polgári törvénykönyv kidolgozása végett.

Halifax, apr. 2. A hajótörést szenvedett „Atlantico“ gőzösről 250 személy megmentetett, 750 odaveszett; az asszonyok és gyermekek közül

egy sem mentethetett meg. A megmentettek közt vannak: a kapitány, az orvos, a 3-ik és 4-ik hajótiszt.

Szent-Pétervár, apr. 2. Hír szerint Bariatinski elnöklete alatt egy különbizottmány állított fel, melynek feladata a hadsereg közlebbi reformjánál a lehető megtakarítások iránt javaslatot tenni.

Berlin, apr. 3. A bir. gyűlés elfogadta Lasker azon indítványát, hogy a birodalom illetékessége az igazságügyi törvényhozásra is kiterjesszandó. A bir. gyűlés ülései e hó 4-től 29-ig elhalasztatnak.

Iskolaügy.*)

I.

A lázas mozgalom, mely ma a nemzeti előhaladásért lelkesül, különösen a tanügyre vonatkozólag kettőt jelez: jelezi, hogy tanügyünk jelen állását nem találják kellőnek a kultura igényeire képest és hogy ennek folytán a jelen berendezésnél valami jobbat ohajtanak létesíteni. Vannak ugyan, mint minden időben voltak és lesznek, kik a dolgok vizsaszasságát álérvekkel akarják elútni s így okoskodnak: „iskoláink nagyon jó lábón állanak, mert a belölök kilépő ifjuság arányitva az államiakból kilépettekhez, sokkal nagyobb százalékban állja meg a fensőbb tanintézetekben a sarat;“ de nem bizonyítják be ezek s nem is hallottam még senkitől bebizonyítva a számok esalhatlanságával azt, hogy a) valóban áll-e fennebbi állításuk és b.) ha áll is ez egy kettőről, áll-e a kath. felekezet mindenik iskolájáról? És feledik ezek, hogy az állami intézetek sincsenek valami paradicsomi állapotban, vagy talán nagyon is abban vannak; hogy a gyökere átalakítás ugy anyagilag, mint szellemileg ott sem árt meg, sőt okvetlen be kell követnie, hogy tulajdonképen nekünk, kik bizonyos boldogabb korszakokban a művelődés vezérfényeiként szerepeltünk, nem kicsinyes összehasonlitgatásokkal kell a czélt magunk elől elútnunk, hanem köteleességünket a legszigorubb mértékben kell teljesítenünk, mely a legnagyobb nevelővel így kiált hozzánk: „legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok tökéletes“ és fölhi, nem csak olyan tökéletesítés eszközlésére, melyet az állam elő tud mutatni, hanem még nagyobbra, s végül, hogy az egyetem előadásait mai nap alig kezdheti ott meg, hol azokat tulajdonképen kezdenie kellene, legalább az egyetemi tanárok állandó panaszaiból egyebet következtetnem nem lehet.

De hogy gyökere átalakuláson kell iskoláinknak okvetlen átmennie, ha majdan átalakított és rendezett állami és más felekezeti iskolákkal bár a versenyt kiállni akarjuk; azt érzik kivétel nélkül mindazon tanférfiak, kik egykor e falak között bármi rövid időn keresztül működtek, s belátják azok, kiket a tanügy terén nem a tanulmány nélküli vagy egyéb szempont által indított optimizmus, hanem a ezélnak, és ehez vezető eszközöknek világos tudata és ismerete vezérel.

Ne altassuk önmagunkat!... Nosce te ipsum!

Nagyon sok mindenféle kötheti az embert e földi pályához, de nem hiszem, hogy egy is volna oly hatalmas, mint lelkünkben gyökerező azon vágy: utódainkat boldogabbá tenni magunknál. Véres verejtékkel és legutolsó

*) Az iskolaügyet oly nyílt kérdésnek tekintjük, melynek pro et contra megvitatása okvetlenül szükséges; maga idejében mi is elmondjuk erről nézeteinket.

Szerk.

percének felhasználásával küzd azért a tudós, az iparos és napszamos, kiki tehetsége szerint, csak fájdalom! nem mindenki a helyes uton, a helyes irányban. Sokan vannak, kiket korunk tulsapongó materialistikus törekvése vezérelvén, utódaik boldogulását nem abban keresik, hogy őket az emberi műveltség fokozatán mindig magasabbra és magasabbra emeljék, nem az iskolában, sem a kiki körülményeihez mért szellemi emelkedettségben keresik a boldogságot, hanem legfőbb bálványuk a pénz. E Molochnak vetik áldozatul gyermekeiket, unokáikat, nemzetüket.

Ámde hála a gondviselésnek! mindig voltak az emberiség kebelében férfiak, kik fel fogva az ember legfőbb czélját és a valódi boldogság eszközeit, minden erkölcsi és hatalmi erejökkel oda működtek, hogy a tévirányok jobbakkal cseréltesse fel, s kik majd többen tömörülve, majd egyenként is meggyőződésüket valóban nagyszerű anyagi áldozatokkal koszoruzva egy-egy lépéssel előbbre vinni segítették a közművelődést.

Ily áldozatok által keletkeztek jobbara iskoláink is. Áldozatot hozott felekezetünk nagyja és kicsinyje és lerakák azt a közművelődés oltárára. Volt idő midőn ezt a felekezet valóban dicséretes lelkesedéssel tevő s meglehetőss hosszú ideig tartott e boldog kor. És talán épen az volt a hiba, hogy e boldog korban elődeink oly sokat áldozának, hogy a közvetlen utódoknak szeméi előtt hamarjában szükségem nem igen merült fel, minek folytán megszokták s utánuk mi is elődeink ősi babérait pihenni, az az megszoktuk közönyöské lenni. Még inkább fokozták e közönyösséget az uralkodni kezdő materialistikus életnézetek, melynélfogva már az államra kívánunk minden terhet és kötelességet róni magunkról s midőn az állam csakugyan belátja az isk. ügynek nemcsak felekezeti, de állami fontosságát is és annak élére állva hatalmas kezekkel kezdte azt hátramaradt állapotából a kultura igényeit lehetőleg megközelítve állami költségen berendezni: már is tömeges kérelmezések tördéntek itt is, ott is állami intézeteknek állami költségén való felállításáért.

Ha az állam milliókkal rendelkeznek a tanügyi szükségletek beszerzésére, még akkor is elkerülhetlen volna felekezetünk intézeteinek fenntartása, eltekintve a különböző felekezetek és az állam intézetei között előálló jótékony versenytől, el attól, hogy az ősök áldozatai idegen kezek birtokába jutnának, és hogy papjaink ezen intézetekből kerülnek ki: azon kötelemnél fogva is, mely a közműveltség előmozdítására kell hogy minden polgárát e hazának serkentse és méginkább az érdeklődés szempontjából, mely az autonimikus felekezeteknél ki fejlik a tanügy iránt, valahányszor annak sorsát, úgy anyagi, mint szellemi tekintetben kezünkben hisszük letéve lenni.

Iskoláinkat tehát okvetlen fenntartanunk kell, s az állam a felekezetek ezen jogát törvény által is védelmezi; de midőn ezt azoknak szép multjáért s talán szükségességi szempontból is teszi: megvárhatja, hogy azok iskoláikat oly karba helyezze, s általában a tanügy a felekezetek kezei közt is oly lendületet nyerjen, hogy a czél, a kultura minél magasabb kifejlése, elérhető legyen. Ám de ez különösen nálunk áldozatok árán érhető el, mert a felekezetek azok, kik a meglevő vagyionon s a felekezet lábaihoz rakott áldozatok forrásán kívül, különösen mi a fensőbb tanügyet illeti, másokkal alig rendelkezhetnek, mit pedig

csak az ügy iránt érdeklődés nyithat meg, miként azt hajdan is csak az nyitotta meg.

Avéd Jákó,
gy. tanító.

A delegatiók tárgyalásának tulajdonképeni sarkkővát a hadügyi költségvetés már említett előirányzata fogja képezni, s remélhető, hogy a hadügyminiszter által kívánt többlet minden nagyobb nehézség nélkül visszautasítottatik. — A mi a külügyi politikát illeti, abban az utolsó delegatiók óta nem kerültek szönyegre fontosabb kérdések, — a főügyem tárgyát aközös béke érdekeinek figyelemmel tartása, a barátságos viszonyok tovább fejlesztése képezte s e tekintetben a külpolitikát támogatva a birodalom mindkét fele.

Tekintetbe véve ezeket, ha a látszat nem csal, a tárgyalások érdektelenek lesznek. Sem a kormány nem lesz kényszerülve nagy parlament csatákat vívni, sem a delegatióknak nem kell a feneketlen pénzes zsákokra utalni.

A lengyelek is gyakorolni fogják delegatió nális jogaikat; de csak azon feltétel alatt, hogy ez a Reichsrathban elfoglalt álláspontjukat ne alterálja. Különben br. Kuhn mind addig nyugodt lehet, míg a delegatio monstani hagulatának állandóságára számíthat.

Az osztr. bank és a magyar pénzügyminiszter közt 1848-ban folytatott tárgyalások.

Közi: Lukács Béla.

III.

A magyar pénzügyminiszternek második ciklunkben közölt s a pénzváltás elhárítását sürgető felszólítására az osztrák nemzeti bank részéről semmi válasz sem érkezett. Mi természetesebb, minthogy a pénzpiacozon felmerülő zavarok által folytonosan szorongatott kormány, a bank általános fejtegetéseivel meg nem elégedhetve, határozott választ kívánt arra nézve, fog-e segíteni a magyarországi pénzpiacozok szükségletein és ha igen, mennyivel? De a bank határozott választ nem adott s a m. pénzügyminiszter ez által a legnagyobb bizonytalanságban hagyta.

Mennyire komoly volt a baj, mennyire nagy volt a zavar az ezüstpénz hiány miatt, tanusítja az, hogy apr. utolsó napjaiban a pénzügymin. többekkel érkezett azon helyzetről, melyet a nemz. bank eljárása mind az állam, mind a kereskedés érdekeit illetőleg teregett.

Kossuth mig egyrésztől egész készséggel hajlandó volt az osztrák nemzeti bankot támogatni, ha nála a váltás elhárítása iránti jó ékaratot tapasztal, másrésztől komoly figyelem tárgyává tette a létező bajt s elhárításának lehetőségét. Mig tehát május 2-án újabb felszólítást intézett a nemzeti bankhoz, már ápril 29-én a pesti kereskedelmi bank igazgatóját is (Havas József) felszólítá, „közölne vele részletes tervet az iránt, hogy minő viszonyokba lépni s minő pénzügyi munkálatot létesíteni tartana a bank, ugy a statusra mint az ország kereskedelmi érdekeire nézve hasznosnak és célszerűnek.“*)

Az osztrák nemzeti bank hallgatása folytán, és mert a kereskedelem és forgalom teljes hanyatlásnak indult, Kossuthnak azon meggyőződésre kelle jutnia, hogy az o. n. bank Magyaror. pénzügyon segíteni nem akar.

Előállt tehát azon kötelesség teljesítésének szüksége, mely reá mint pénzügyminiszterre nehezedett. Csak az osztrák nemzeti bank halogató és félszeg eljárása okozta a magyar 1 és 2 frtos pénzjegyek kibocsátását, melyről a következőkben részletesebben szólnunk. Láttuk, hogy a m. pénzügyminiszter sürgető követelése a bankhoz május hó elején intéztettek, ezen időben és május hó folytában a m. pénzügyminiszter tanácskozott ugyan többekkel, hogy miként lehetne a kereskedelmet ismét felélníteni, és a forgalmat a tespedésből és pangásból felemelni, de komoly rendszabályokhoz nem nyult.

Csak miután az o. n. bank nem törte meg

*) 255. p. m. 1848.

makacs hallgatását, indultak meg komolyan a tárgyalások június hó elején a pesti kereskedelmi bankkal.**) Ezen tárgyalások eredménye a következő szerződés, mely a magyar pénzügyminiszter és a pesti kereskedelmi bank közt kötött.

A pénzügyminiszter a magyar állam nevében a pesti kereskedelmi banknál valóságos arany és ezüstben 5 millió forintot tesz le, a melynek alapján 12 és fél millió bankjegy bocsátatik ki. Ezen arány változhatlan, oly módon, hogy a mennyiben 5 milliónál kisebb ércalap tétetik le, csak ennek megfelelő bankjegy bocsátatható ki. A banknak nem szabad a deponált arany és ezüstöt kiadnia, s csak azon arányban nyulhat hozzá, a minőben a jegyek beváltás végett elmutattatnak.

A bankjegyeket a pénzügyminiszter fogja készíttetni, ő határozza meg értéküket. A gépek és eszközök a magyar állam tulajdonát képezik ugyan, de mindkét szerződő fél zárlata alatt őriztetnek és csak mindkét félnek és cizára megbízott felügyelőinek jelenlétében használhatók.

Egy millió frt a banknak adatik kölcsön gyanánt kárpótlásul a kezelési költségeikért, 2 és fél milliót szintén jegyekben 5 százalékos kamat mellett kap, hogy ezen 3 és fél millióval a kereskedést, ipart s a keresetnek más ágait támogassa, élénkítse, de csak rövid időre szóló kölcsönök által, hogy a jegyek beváltása akadályt ne szenvedjen. Ezen 3 és fél millióért a bank egész vagyonával felelős.

A letett érckészletnek megfelelőleg az állam saját használatára 5 millió forintot kap. A többi 4 milliót szintén az állam kapja, de csak teljes fedezet mellett használhatja. (Ezen 4 millió közhasznú vállalatok, hitelintézetek és takarékpénztárak segélyezésére lett volna fordítandó.)

A pénzügyminiszter a részvénytársulat által választandó igazgatótanácsba 4 külön igazgató tanácsost nevez ki.

Ha a 12 1/2 millió teljesen ki lesz bocsátva, s a bank a részére kikötött 3 és fél milliót megkapta: köteles lesz — a külföldi viszonyokra s a külföldi kamatlábra való tekintettel — a jelenlegi kamatlábat leszállítani.

Ha az állam e szerződésen kívül új alapokon kívánna bankjegyeket kibocsátani — igéri a kereskedelmi bank — hogy a fentebbi arány megtartása mellett ezen kívánságnak eleget fog tenni. Ha az állam kénytelen lenne a banktól a neki kölcsönzött 3 és fél millió frtot visszakövetelni, a visszafizetésre nézve 5 évi idő engedtetik.

Az eddig előadottak tisztán felderítik ezen pénzügyi művelet természetét. A magyar bankjegyek kibocsátása a szükség által volt indokolva: e pénzügyi művelet által első sorban az ezüstöt, hogy az ezüstpénz, s általában az apróbb forgalmi jegyek hiányán segítve legyen, — hogy némi támogatásban részesüljön a kereskedelem és forgalom; tehát egyáltalán nem birt azon jelleggel, melyet e műveletnek írónk eddig tulajdonítottak, s mely szerint czélja volt új segélyforrásokat nyitni a magyar kormány részére, hogy felszaporodott kiadásait, melyek a bevételekkel teljességgel nem álltak

**) 756. p. m. 826 p. m. 1848.

TÁRCSA.

Sinfonia eroica.

(Zenetörténelmi vázlat.)

Es giebt Kunst und Wahrheit und einen „unsterblichen“ Ruhm, aber nur wenige können das Höchste verkündigen.
Tieck.

II.

A zenemű lényegéről álljon még itt egy néhány észrevételünk: Azt több műtész, sőt maguk nagy zeneszerzők is, (többek közt Weber Mária Károly) különféle képpel fogták fel. A mi nézetünk az, hogy az elfogulatlan kedély képesített egyedül valamely zenemestermű szépségeinek átérzésére; a sok műtésznek s mások által (legyenek bár azok nagy zeneszerzők is) közzétett vélemények olvasása csak zavarólag hat, s tévétel felfogáshoz és kétkedéshez vezet. Utángondolás és a tiszta zeneérzék megtartása által sokkal többre lehet menni, mintha a legterjedelmesebb s legkimerítőbb kommentárokhöz folyamodunk. Előbb alapijtuk meg mindenesetre a saját, a romatlan izlés és benyomás-elfogadási képesség, úgy gondolkodás által nyert véleményünket, s csak azután olvastuk egybeazonosítás kedvéért a másokét.

Ugy a sonatának mint a symphoniának rendesen, — a zeneszeti alakban törvényei szerint, úgy a szokás által is szentesítve — négy fő részből (néhány szerint felvonásból) kell állania u. m. 1) a bevezetésből (introduction), 2) az adagioból, 3) egy menüetből vagy scherzoból s végül 4) a zárrészből (finale). Minden egyes részben megkülönböztetjük a főtételeket (Hauptsatz) s a mellékleteket (Nebensätze), a zeneszerző műveinek alkotásakor akként jár el, mint az ügyes logikus: fölláttja a főtételeket, mint amaz főállítványát,

megfelelő arányban, fedezhesse.**) Nem birt semmi ellenséges színezettel sem az osztrák kormány, sem az osztrák nemzeti bank irányában, s hogy nem ellenséges szándokok sugallták Kossuthnak e lépést, tanúsítja az, hogy a magyar 1 és 2 frtos bankjegyek kibocsátásáról annak idején értesíté az osztrák pénzügyminiszter s a bécsi nemzeti bankot, kiemelve e lépés szükség indokolta jellegét, kikérvén egyúttal az osztrák pénzügyminiszter és az osztrák nemzeti bank támogatását, kijelentvén, hogy a magyar jegyek kibocsátása nem ellenséges rendszabály az osztrák nemzeti bank irányában, és hogy a magyar pénzügyminiszter az osztrák pénzügyminiszter érdekeire minden tekintetben figyelemmel lesz.

A kibocsátandó bankjegyek fedezését czélzó 5 milliónyi ércalap részben a magyar bányaterményekből, részben közadakozás útján volt beszerzendő. Ez okból 1848. május 19-én az ország polgárainak hazafiságára hivatkozott a kormány, felszólítván mindenkit, hogy tekintettel a súlyos körülményekre adja nélkülözhető arany s ezüstjét, s ércpénzét mindenki akár ajándék, akár kölcsönként a hazai kincstár felségelésére.

A kereskedelmi bankkal kötött egyezség értelmében kormányzóvá Valeró Antal választatván meg. Kossuth őt ezen hivatalában annál is inkább megerősítette, minthogy a közügyek eme nemébeni különös jártassága által és hazafiai buzgalmtól ez intézetre nézve csak üdvös eredményeket várhatott. Bankigazgatóknak Manó István és Malvieux J. neveztetek ki,**) kötelességöké tétetvén, hogy a kereskedelmi bank állománya és jelesen minden egyes kereskedőhöz kiadott kölcsönök összegei felől maguknak tökéletes tudomást szerezenek és részben kimutatásokat terjesztenek a pénzügyminiszterhez; hogy figyelemmel legyenek arra, nehogy az álladalom részéről a kereskedelmi banknak engedményezett 3 1/2 milliónyi kölcsön fekvő javakra, hanem csak kereskedelmi czélok és vállalatokra fordítsák és az abbéli pénzek csak rövid, legfőleg 105 napos lejáratra adassanak ki, végül, hogy különösen ügyeljenek arra, hogy azon esetre, ha a kereskedelmi bank igazgatósága oly végzéseket hozni találna, melyeket az álladalom érdekeivel összeférhetőknek nem tartanának, az ily végzések függésben tartassanak, míg a pénzügyminiszter 24 órai időközben nem intézkedik.

A bankjegyek forgalomba bocsátását a pénzügyminiszter következő körrendelettel hozta a közönség tudomására:

A pénzügyi minisztertől.

Ő cs. kir. Fensége főherceg István nádor királyi helytartó kegyes jóváhagyásával az ország pénzügyminisztere 5 millió ft ezüst pénz alapján, tökéletesen biztos fedezet mellett 12 1/2 millió pft erejéig, egy és két forintos magyar bankjegyek kibocsátását vévén munkába, miszerint a közfor-

*) Többi közt Horváth Mihály is, Magyarország függetlenségi harcának története. I. 190 l.

**) A szerződés. 12 §-sa értelmében a kormánynak 4 bankigazgatót kell kineveznie; javaslatba is hozott még Wodianer Samu és Stangelmüller Mihály, de ezeket Kossuth sajátkezűleg kitérülte, megjegyezvén, hogy a másik kettőnek kinevezése későbbben következendvén. 1506. P. M. 1848.

azt különféle variációk és modulációk segítségével a kellő világításba igyekszik helyezni (a logikus állítványát különféle hasonlatok által törekszik megvilágítani), sőt még — mintegy ellentétbe jöve önmagával — ellen témákat is állít fel, de csupán a kezdő ütemekben (a logikus állítványát ellenőrkkel igyekszik lerontani), míg végül a feltétel győztes gyanánt kerül ki a hangzavarból s az egész hangtömeg átömlik a lágy adagio II. részbe, melynél az ellentétek nyugalomba jöven, egy szelid tema fejlik ki s válik több változatokká át uralkodóvá. — A scherzo vagy menüetto egy bennirt részlet, mely csak azon óhajtsáknak tesz eleget, hogy a sok adagio (lassu) után kapjunk egy kis allegrot (friset). A finale pedig a legkülönbözőbb szokott lenni s mindég a bevezetésben kifejtett főtételek viszhangja.

Beethoven eroicájának 1 részében hét erős ütem után halljuk kifejlenni a következő főtételeket (zenegondolatot) es gé es bé (alsó) es gé b) felső es — cellok által hangoztatva es fődve a 2. hegedű es bratscha által. Ezen főtételek aztán B. különböző változatokon vezet át előbb öszhangzatban, később ellentétesen, míg végül a zürzavarból s a sok ütem után biczegős közbe-közbe sivitó hang (synkope) közül kikerül megint a maga teljes lényében. A symphonia maga azért út el az addig írottaktól, mert a rendesen hosszabb (a kiadásban így áll: „Questa sinfonia essendo scritta apposta piu longa delle solite“); hosszabb pedig azért, mert az 1-ső részben a főtételek mellett egy rakás melléklettel forgattatik ide-oda, úgy, hogy maga az 1. rész több részletre lenne joggal osztható. A mű írása közben B. agyában felmerült sok zene gondolat magyarázatot kívánt, miért B. eltért — de művészién tért el, a kerekedségre a teljes kiegészítettségre ügyelve — az eddigi szokástól, mely egy főtételek kidolgozásából állott. A rhytmus (tata tata tatata ta) mindvégig meg van tartva. — Ez egyéni véleményünk az első rész-

galomban tapasztalt ezüst pénzhány ezen jegyek által is pótolassék, — az ország közönsége ezenel a következőkről értesítetük:

1. A két forintos magyar bankjegyek ezenel forgalomba tétetnek.

2. Ezen két forintos bankjegyek ismertető leírása alább olvasható.

3. Ezenel rendeltetik, hogy ezen jegyek minden közpénztárban, akár adó, akár más bármely fizetéséknél névszerinti teljes értékükben, két ezüst forint gyanánt (egy forint három huszast számlálva) elfogadtassanak.

4. Ezen jegyeknek ezüst pénzei beváltására, a magyar kereskedelmi bank, a vele kötött szerződés nyomán, a közállomány által elegendő ezüst pénzzel ellátatott ugyan; mivel azonban az ausztriai nemzeti bank hazánkban is nagy mennyiségben forgásban levő bankjegyeinek ezüst pénzei beváltását ez idő szerint akként szoritotta meg, hogy egy személynek egyszerre csak egy 5 frtos bankjegy beváltását engedő meg; mivel továbbá ennek következtében a pénzügyminiszter némelyeknek azon szándokáról értesült: hogy az ausztriai bankjegyeket magyar jegyeket cserélni, s ezeket nagyobb mennyiségben ezüstrei beváltás végett mindjárt kezdetben bemutatni, és így az ausztriai bankjegyeknek ezüstrei felváltását a magyar bankjegyek fedezésére rendelt ezüst pénzzel eszközölni szándékoznak:

Nehogy tehát ilyenmü kísérletek által saját bankjegyeink ezüst alapja rosz akaratulag csökkentessék, közhírré tétetik, hogy az ezenel forgalomba tett két forintos magyar bankjegyek, a pesti magyar kereskedelmi banknál ezüst pénzei akár mikor felváltatnak ugyan, a meddig azonban a bécsi bankjegyek beváltása iránti megszorítás tart, a beváltás itt is egy egy személynek egyszerre csak egy két forintos bankjegyre szoritattik.

Budapest, aug. 5-én 1848.

Leírása

a 2 forintos magyar bankjegyeknek.

Ezen jegyek papírosa fehér, s vizjel nélküli. A bankjegyek 4" 9" magasak, s 3" 8" szélesek.

Az előlapon egy dombormü modorban vésett, s pirosan színezett arabesk szegélyzet, s egy hasonlóan piros habzatu alapzat látható. Ezen alapzatot a szegélyzettől egy, az utóbbinak rajza mellett elvonuló fehér vonal választja el, magán az alapzat közepén pedig a 2 fl. jelzet látszik halványabban színezve.

A szegélyzet alján középen nyílás van hagyva, s e felett maga a habzatos alaprajz is ivalakban kímetszve akképen, hogy ezen üreg egy fehér mezőt képez, melyen a magyar czimer a magyar koronával feketén festve van lenyomva.

Az előlap szövege, részint az alapzatban, részint a szegélyzetben szintén fekete nyomat.

A szegélyzetben látható rózsá alakú díszítésekben egy felül, mint két oldalt arab 2. szám áll.

A szegélyzet oszlopain a 2 forint névszerinti értéke német, tót, illir és oláh nyelven nyomdabetükkel van lenyomva.

A habozatos alapzat felső részén ékes iratu vonatokkal kizifrázotlan áll: Két forint; ez alatt pedig eme szavak: Ezen bankjegy

ről, melyről Marx, idéztem művében, azt mondja, hogy az a csata zenésziileg eszményített képe. Marx ugyanis azt tartja, hogy B. eriócájában Napoleont a hőst akarta eszményíteni, ki nek gondolatja s akarata az egész világot befogja s ki hős seregének élén a világot bejárja a czéltől, hogy azt ujjá alakítsa. A csatát festő tehát B. az első részben le, mint a hős működésének terét, de nem egy csatát, hanem száz győztes ütközést összegét. A főtételek Marx itt hősi gondolatnak nevezi, mely gyöngye kezdetből magát erőssé, hatalmasá kinöve bejárja az egész világot s küzd vállalva az ellenséggel. (M. még ezt is kivehetni véli, sőt a fegyverek csillogását s zörgését, az ágyuk tompa moráját, az ellankadást, az erőgyűjtést, a viharos újból kitörést, és sok egyebet). De ne kövessük M.-t e térre, mert mint fentebb érintők belezavaradnánk, s utóvégre is képzelné lehet akármít. Van ugyan eset reá, midőn a zeneérzelmeken kívül, természeti üneményeket: vihart, szélvész, tenger háborgást ad vissza (a zenei festés netovábbját tudunkkal Haydn érte el négy év s z a k á b a n), de hogy konkrét helyzetet, egy egymással végbemenő eseményt felismerhetőleg visszaadhasson — ezt nem hisszük. Mert hisz maga Beethoven is, a szintén az idétt ugyancsak a helybeli zeneconservatorium által közönségünknek bemutatott Wellington symphoniájában (melyben B. megint s itt még inkább eltér a formától, s a mennyiben a bevezetés után jó a győzelmi rész, aztán egy néhány ütem menüetto, mire visszatérés a győzelmi symphoniához, végül egy rövid finale) a vittoriai ütközetet, hol tudvalevőleg Wellington megvert a francziákat, igyekezett ugyan vázolni, de mi módon? Az által, hogy a Rule-britanniát fuvatja (persze az angolok által), aztán a Malbrough marsot (mindenesetre a francziák által), s mikor a francziák aztán, hogy ütközöt közben világos legyen, hogy mikor lönek az angolok, a nagy dobot elkeresztelte angol ágyunak, a kis do-

Két forintért

három huszast egy forintba számítva, minden közpénztárnál elfogadtatik, és a Magyar kereskedelmi bank

által akármikor ezüst pénzre felváltatik.

Ez alatt állanak az aláírások hasonmásai (facsimile) ily rendben.

Kossuth Lajos m. k. pénzüg y miniszter.

Völgyi Ferencz m. k. Rögler János m. k. kincst. főpénztárnok. bank pénztárnok

Végül hasonlóan még a habozatos alapzatban a czimernek egyik oldalán a sor (series) van nyomtatva, a másikán pedig egy nyomtatott vonalzatban a bankjegy száma beírva.

A hátlapot zöld alapzat keskeny szegélylyel befoglalva képezi.

Ezen alapzatban a pénze jegyek hamisítóira és utánzóira szabott büntetés öt féle, u. m. magyar, német, tót, illir és oláh nyelven, fekete színekkel nyomtatva, olvasható.

A csikszéki iskolatanács üléséből.

Középsik, mart. 21.

Tapasztaltatván, hogy egyes népiskoláknál a vizsgákat már is megkezdették tartani, nehogy a tanoncok szét oszoljanak, szükségesnek tartja tanfelügyelő ö mlga felhívni e gyűlésből a közigazgatási hatóságot, hogy a 8 havi szorgalmi időnek törvényszerinti megtartása végett sürgősen és erőlyesen intézkedjék a községek előjárásaihoz s hogy ezen czél annál biztosabban elérhető legyen, —

jónak, sőt szükségesnek tartaná, hogy az iskolatanács t. tagjai — mint a mult évben is az ujabban kijelölt hatáskörükben a május végi vizsgákon megjelenni s így a tanév betartását ellenőrizni szivesek lennének.

E pontokból kifolyólag szoross kötelességévé tétetett minden iskolatanács tagjának a felügyelete alá adott községekben a vizsgán megjelenni. — Ezután B o g a B. ur győ. - alfalvi f. nép. tanító kinevezését ö nagysága az iskolatanács tudomására hozta.

Ismételve felhivandóknak látna tanfelügyelő és erőlyesen megsürgendőnek Taploca, Csicsó Madaras, Karczfalva, Jenőfalva, Szt.-Tamás és Vasláb községek, hogy iskolai építkezéseiket mielőbb indítsák meg, illetőleg folytassák, hogy október 1-re bevégezhessek. Borszék két év óta megkezdett építkezését mulhatatlanul hajtsa végre, Madéfalva célszerűbb és tágosabb iskolát építsen, Végre Pálfalva, Csomortán, Zsögöd, Vacsárcsi és Ujtusnád állandó iskolai helyiségekről gondoskodjanak, az állami épületek kiadására várakozó községek pedig arra, hogy ha azok megszerzésére kilitásuk nincs, más uton igyekezzenek iskolákat előállítani.

Továbbá örömmel értesíté a t. iskola-tanács gyűlést arról is, hogy tankerületünkben a felnőtt oktatása nagy mérvben foly s a közművelődés ez utoni terjedése szép eredménnyel kecsegtet; kedves kötelességet teljesíték, ugymond, midőn a járási tisztviselő uraknak ez irányban úgy, mint általában a tanköteles gyermekek iskolába járatása iránt kifejtet hazafias buzgalmuikért és hivatalos te-

bot francziának; minek okvetlen következése, hogy a nagy dobnak a kis dobnál erősebb hangja lévén mindenképen s eléggé világosan be lett mutatva az angoloknak győzelemre termettsége. A győzelmi symphonia megállja helyét, mert bizonyos érzeményeket fejez ki s nem helyzetet fest. Hozzáteszük még mikép a zeneköltésnek nem abban látjuk feladatát, hogy fessen — mert hisz, akkor a veleneczei karneval ebugatás, s macskanyávogás utánzásá non plus ultrája lenne a művészetnek — hanem hogy eszményitse az érzéseket. E rövid kitérésért bocsánat; s most térjünk vissza tárgyunkhoz.

A második rész — Adagio assat — Marcia funebre (gyászinduló) czimet visel. S e nevet csakugyan meg is érdemli, ennél gyönyörűbb és szivhez szólóbb gyász indulót nem hallottunk; őt megközelíti csakugyan ezen szerzőnek egy hős halálára írt halotti indulója. Az egyes sírók és jajtók panaszos kiáltása kihallszik; a viagan csillapító hangja beleszól s végül ismét felzendül az induló első néhány üteme. Marx e részt nem egy, hanem több ezer halálra írottak tekintti; ez okból volna az oly nagyszabású a csata, — ugy mond — a hősi élet jelképe, lefolyt; eljött az este, az élők kiindulnak a csatamezőre az elhullottak felkeresésére és eltemetésére. A küzdelem megszűnt s a szomor hangja lép előtérbe. M. még hozzá teszi, hogy ha Beethoven hősi zenéjét hősenek elhunytá után írja vala, mily gyönyörűvé válhatott volna a 3-ik rész s a finale. S itt igaz van. Mert a scherzo érthetetlen valami s a műhöz nem illő hangzavarak; Marx ugyan itt segít magán képzelmével, mert e hangzavarban végtelen hadoszlopok kifejlődését s összegomolyodását látja, a sereg készül hazájába, s a finaleban ő szerinte a béke örömeit élvezi, mi is úgy vettük ki, hogy tánczolnak: tánc- és balletzenéből állván a végezet.

Butyka Dezső.

vékenységért a fennírt ügy nevében kiérdemelt elismerésem és köszönetemet fejezem ki, arra kérve egyszermind, hogy a községi hatóságok által a felnőttek vizsgájára szorosán felügyeltetni sziveskedjenek, nehogy a legtávolabbi is gyanu férjen ahoz, hogy e czimen az állam pénze — tehát mindnyájunk filléréi meg nem érdemelt uton és módon adatsanak ki; mire részéről is figyelni kötelességemnek fogom ismerni.

És most azon óhajításomnak adva kifejezést, vajha az isteni gondviselés avatolánál el tölünk azon makacs betegséget, mely évek óta oly nagy mérvben ragadja áldozatul, — különösen jövőnk reményét és zalogát, kisebb gyermekeinket, s a mi által népiskolánk rendes folyama is annyiszor és sűrűn lett megzavarva, a mely nem enged meg, hogy első állami felső népiskolánk (Győ.-Alfalvi) létezésének első pályáját a hozzá kötött reményeknek megfelelően futhassa meg.

Ezen óhajításommal s a t. iskolatanács gyűlés ismételt üdvözléte mellett zárom be évnyegyes előterjesztésemet.

Egyes indítványok után a 1/2 11 órákor d. e. megkezdett gyűlésnek vége lett d. u. 2 1/2 órákor.

Adja az ég, hogy e sokat szenvedett haza a tudomány által fölvirágozzék!

Közli:

Dombvárlyai.

Kérelem

a kolozsvári belvárosi gyermekkert-társulat részvényeseihez.

A fölállítandó intézet számára szükséges saját ház és telek 16,000 frtot fevő árának törlesztésére még a f. évben 12,000 frtot kell lefizetni. A részvényekre ez évben befizetendő 25 frtos részletek beszedése már a napokban kezdetét venni ugyan, s bár reményelhetőleg a részvényesek kötelezettségöknek pontosan eleget teendnek: mindazonáltal a házárt fizetendő összeget ez uttal a részvénydíjakból előállítani nem lehet. Ennélfogva a társulat költsön fölvételére van utalva. Hogy azonban nagy összeg fölvétele s e miatt a reményelhető bevétel nagy részének a kamatok fizetésére fordítása mellőzhető legyen: tisztelettel fölkérem a társulat t. részvényesei, hogy a mennyire lehet, sziveskedjenek az aláírt részvények teljes értékét az első részlet fizetésére kitűzött határidőn belül befizetni.

Kolozsvárt, 1873. márcz. 30-án tartott közgyűlés meghagyásából.

Szabó Endre,
közgyűlési jegyző.

Kimutatás

az 1873-ik év február havában a muzeumba begyűlt adományokról.

Könyvek: A göttingai kir. tud. társaságtól Nachrichten aus d. F. 1872 Göttingen 1872. — A bécsi cs. kir. Zool. bot. Vereintó Verhandlungen XXII. Bd. Wien 1872. — A müncheni kir. tud. társaságtól Sitzungsberichte 1872 II. III. Heft. München 1872. — Ö. cs. kir. f. főudvarmesteri hivatalától Kunstwerke des oest. Kaiserhauses 17. 18. Lief. — A m. honi földtani társulattól. Földtani közlöny 2-ik évf. Budapest 1873. — Gr. Zichy Károlytól. A gr. Zichy családokmányára 2-ik köt. Pest 1872 8 r. — A brandenburgi bot. Vereintó Verhandlungen XIII. Jahrg. Berlin 1871. — Gött János és Henrik brassai nyomdájától 3 nyomt. Imreh S. m.-vásárhelyi nyomdájától 1 nyomtatvány. — Bodrogközi Tiszaszabályozó társulattól Jegyzőkönyve S.-Patak 1873. — Dr. Kánizs Agosttól 17 köt. könyv.

Madarak: 1 Regulus pirocephalus ♂, narancs madár 1 Fringilla domestica ♀, házi veréb.

Mellesont: 1] picus major ♂, nagy harkály. 1 Sylvia philomela ♂, éjjeli fülemile.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, április 4-én.

— **T. olvasóinkat kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket mihamarább megújítani, nehogy a lap küldésében fenakadás történjenk**

— **A magyar eskompt bank** elnökül, mint a „Reform“ jó forrásból értesül, Toth Vilmos volt belügyminister van kiszemelve 18,000 frt. évi fizetéssel. A bank igazgatója Wahrmann Mór lesz. Igazgató tanácsosok lennének többek közt, a kik nem egészen bizonyosak Falk Miksa, a „Pester Lloyd“ szerkesztője és Zsedényi Ede; továbbá az angol-magyar bank több igazgató tanácsosa. A kereskedői körökben azt hiszik, hogy az eskompt-bank részvényei, tekintettel, a jelenlegi békés időre, s ígérkező jó termésre, legalább 4% nyereséggel fogja elhelyezhetni a szyndikatus, a mi roppant nyereséget helyez kilátásba. Az ellen azonban, hogy az eskompt bank igazgató tanácsosai más bankok igazgató tanácsosai is le-

hessenek, nagy az reszenus, s valószínű, hogy ha ez irányban az alapszabályok nem intézkednek, kérvény intéztetik az országgyűléshez.

— **Fogarasi Mihály** erdélyi püspök ur ő nmlga a dévai r. kath. elemi iskola átalakítására 200 frtot, ugyanazon iskola részére örök alapítvány gyanánt 200 frtot, a százfalusi kath. iskola felépítésére 100 frtot, a sajtó-szt.-andrási főkegyházközség számára telekvásárlásra 500 frtot, a nyujtói kath. templom tornyára 50 frtot, a Sajó-Szt.-Andráson felállított magtárra 50 frtot, a [köröspataki egyházközségnek toronyórára 50 frtot, a hátszegi templomnak harangöntésre az egyszer adott 100 frton felül újból 87 frt 55 kr., a zetek-laki égeteknek 60 frtot, a gerendakereszturi kántortanító javadalmazására vásárlandó ingalannokra 200 forintot — kegyeskedett adományozni.

— **Tengerészti stipendiumok.** A legközelebbi tanév kezdetével a fumei császári és királyi tengerészeti akademiában nagyobb számú fizetéses helyek és több, egész és fél szabad helyek lesznek betöltendők. Ezen intézetbe leendő felvétel iránti kérvények a felvételt igénylők rokonai által a császári királyi közös hadügyminiszteriumhoz (tengerészeti osztály) intézendők, és a legközelebbi katonai hely-, vagy hadkiöszítési kerületi parancsnokság útján, mely által az előírt minősítvényi beadvány melléklendő, legfeljebb folyó évi agusztus hó 10-ig a közös hadügyminiszteriumhoz beküldendők. A kérvények feltételei a mai hivataloslapban olvashatók.

— **Brassóból írják** márczius 31-ről, hogy azelőtt való napon d. u. 3 órákor rohogott be a vasúton az első gőzmozdony, az ottani indóházba Homoródról jöve, mind a mozdony, mind a kavicsbordó kocsi fenyűgalyakkal és zászlok-kal fel valóan diszítve. A lakosság nagy része a vasútvonal mentén s az indóházban foglalt helyet, s midőn a vonat az indóházba érkezett élénk örömkilátásokkal fogadák.

— **Brassóból írják**, mikép kétséget nem szenved, hogy a segesvár-brassói vonal legfőbb junius hó közepéig át fog adadni a forgalomnak. A benei alagútban még csak két gyűrűzet helyreállítása szükségeltetik. A Brassó és Ágostonfalva közti vonal nemokára meg lesz kavicsolva.

— **Megjelent s beküldetett:** A sajtóügyi törvényhozás kérdése. Vélemény a magyar jogász gyűlés állandó bizottságának felhívására **Dr. Dárdai Sándor**, a „Jogtudományi közlöny“ szerkesztője által.

— **A „Fröbel-kert“** igazgató választmánya már gyűlésezett és saját kebléből megválasztotta a titkárt Szabó Endre ur személyébe kinek szakképessége s eddigi munkássága a „Fröbel-kert“ felállítására érdekében, eléggé ismeretes mindenkinek előtt.

— **A műkedvelői szövetség** részéről, minthogy Egressi Ákos még előadás előtt távozni fog Kolozsvárról, művezetőnek E. Kovács Gyula a kéretett fel, ki el is fogadta.

— **Csapó Sándor** diszes kereskedésében van a bécsi világiállítási bizottság pártfogása alatt álló utazási és szállítási vállalat ügynökségének központja, mint ezt a kereskedés airtaira kifüggesztett iratok is hirdetik.

— **Rubens egy jeles vázlatát** fedezték fel közelebb Kölnben, mely után az alosi sz. Márton egyh. gyönyörű festménye készült. E mű a ragály által meglepett embereket tünteti fel, kik sz. Rochhoz könyörögnek és sokkal több alakot tüntet fel, mind az eddig ismert legnagyobb festmények. A festmény felső részén a szent azon küldetését veszi a megváltótól, hogy segítsen a szenvedőkön, kik feléje tartják karjaikat.

— **A „Mary Celeste“** nevű gazdátlan tengeri hajó történetét angol lapok következőleg adják elő: Uj-Skótiában készült s először „Amazon“ nevét viselt; 1868-ban a vihar megrongálván, tulajdonosai Uj-Yorkban elárverezték; az új tulajdonos kijavíttatta s amerikai lobogó alatt tengerre bocsátotta, 10 hó múlva ismét árverés alá került s még egy ízben ért hasonló sorsot, mult évben Uj-Yorkban 11,500 dollár költséggel át-ídomított s 14,000 dollárig biztosítva indult utra, mely aztán mai napig ismeretlen módon gazdátlanul találtatott.

— **Nagyszerű lopás.** Tarnóczy Gusztáv országos képviselő f. évi január 13-án Pestre érkezvén, lakásán a bércocsiból kiszállítás után észrevette, hogy bőrdöndje, mely 62,000 frt értékű váltókat, 20,700 frt értékű állampapírokat, egy 2000 frtról szóló takarékpénztári könyvecskét és több más értékes tárgyat tartalmazott, a kapu alól, hova letétezt elűnt. A vizsgálat kiderítette, hogy a bőrdöndöt Göncz Dani, egy sikkasztás miatt elbocsátott pestvárosi poroszló lopta el. A mai vég-tárgyaláson constatáltatott, hogy vádlott minden általa nem értékesíthető értékpapírt a Dunába dobott, úgy, hogy Tarnóczy Gusztáv ur 100,000 frttal felérő kárt szenvedett, Bilkey Papp közbüvölő a különösen terhelő körülmények miatt vádlott ellen 8 évi sulyos, hetenkint egyszeri böjttel szigorított börtönt indítványozott, a törvényszék azonban Gönczöt négy évi börtönrre ítélte.

— **Ez aztán jó fizetés.** A japáni kormány Amerikától több tanítót szerződte havi 2,000 dollár fizetéssel. E híren is meglátszik az amerikai szédelgés és humberg, mert a tanítóknak ez sokkal nagyobb fizetés, semhogy nálunk — hol tudvalevőleg ép ellentéte tapasztalható hitelre találna.

— **Páris mind hatalmasabban emeli** fel fejét s bizonyára visszanyerné régi fényét és hatalmas befolyását a kontinensen, ha lakóiban nem támadt volna újabb időben egy közös hajlam az örökös politizálás iránt. Ha egy munkásnak — így sohajt fel a „Figaró“ — valaki azt mondaná, ime 3—5 frank napi munkabér, ha nem politizálsz, s ellenben 1 és 50 centime, ha igen — bizonyára ez utóbbi ajánlatot fogadná el. Tout comme chez nous.

— **A határok a zene és költészet között.** Irtá Ambros A. Vilmos. Ez czime egy közelebről Lipsceben német nyelven megjelent zenészeti aesthetikatanulmányok E 200 lapnál többre terjedő műbe, többi közt a következőket mondja Ambros: „A zene lényegére nézve egyfelől architectikai művészet, mely részarányosan rendezett, egymásnak megfelelő hangtagokból áll, más felől költői művészet, mely az eszmének szolgál. Amaz alakot, emez a tartalmát, a formai és eszmei momentumot képezi. A formai momentumában létező határ követelménybe fekszik, melynélfogva minden egyes zenedarab egysége a zene logikájának legyen megfelelő; eszmei momentumában pedig természetes határai ugy nyilvánulnak, ha nem akar tovább menni, mint a mennyire terjedő képességénél fogva képes; ha a költői gondolat a fölkellett hangulatban s az ez által élesztett eszmekörbe nyilatkozik. — Ambros alaposan ismerve a fejlődési fázisokat, Bachtól kezdve egész a jelen korig, a zenében ezt az osztályozást állapítja meg: A régi műdarabokat, a kristály tisztaságu műveket, az „alak zenéjének“ nevezi; innen származik a „lélek zenéje“ (Haydn, Mozart) ezzel szemben a „szellem zenéje“ (Beethoven) a Wagnerianismust a folyó beszéd zenéjének mondja. (A figyelfő.)

— **Krosnovski gróf** a lengyel szabadságharcz egyik tábornoka márcz. 25-én Párisban 74 éves korában meghalt. Végnapjaiban harminc levelet írt barátjainak, melyekben önmaga adja halálát tudokra; a leveleket szolgáljának adta át azon meghagyással, hogy halála után azonnal juttassa az illető címzettekhez.

— **A kolozsvári takarékpénztár** 1873. márczius havi üzletforgalma. Bevétele: 245 betét után 110,602 frt 41 kr. Visszafizetett váltók 112,728 frt 35 kr. Visszafizetett előlegek 8475 frt. Befizetett kamatok 3673 frt 71 kr. Illetékek 1084 frt 95 kr. Részvényátíratási díjak 14 frt. Visszafizetett elhelyezmények 8000 frt. Elhelyezmények után befizetett kamatok 88 frt. Az intézet főtéri 9. sz. saját háza után befolyt házbérek 125 frt. Allamilleték előlegek után 35 frt 12 kr. Összesen: 244,826 frt 54 kr. Pénztári maradvány febr. 28-ról 47,842 frt 24 kr. Főösszeg: 292,668 frt 78 kr. Kiadás: Visszafizetett betétek s tőkésített kamatok 149 tétel után 67,927 frt 96 kr. Kifizetett folyó kamatokra 218 frt 75 kr. Leszámitolt váltókra 140,077 frt 16 kr. Előlegek értékpapírokra 8530 frt. Elhelyezményekre helybeli pénztintezeteknél 7000 frt, Értékpapírok vételére 101 frt. Megjelenési tiszteletdíjakra 135 frt. Tiszti fizetésekre 338 frt 32 kr. Kezelési költségekre 64 frt 85 kr. 1871. évi részvényosztaléokra 97 frt 50 kr. 1872. évi részvényosztalék 6970 frt. Jótékony czélokra a mult évi jövedelemből: 1) A kolozsvári polgári iskola javára 100 frt. 2) A kolozsvári leányvívaház javára 100 frt. 3) Az 1873-ki bécsi világiállítási felkúldendő iparosoknak 75 frt. 4) A kolozsvári jótékony nő-egyletnek 50 frt. 5) A Kolozsvár városi szegényeknek 50 frt. 6) A kolozsvári zene-conservatoriumnak 50 frt. 7) A kolozsvári sétater szépitésére 50 frt. 8) A kolozs-dobokamegyei néptanító-egyletnek 25 frt. 9) A felső szénutcai kisdudovodának 25 frt. 10) A hídelvei kisdudovodának 25 frt. 11) Az alsó-szénutcai kisdudovodának 25 frt. 12) A kolozsvári tűzoltók felszerelésére 25 frt. Összesen 600 frt. Allamilleték előlegek után 35 frt 12 kr. Összesen 232,095 frt 66 kr. Pénztári maradvány márcz. 31-én 60,573 frt 12 kr. Főösszeg: 292,668 frt 78 kr. Kolozsvárt, 1873. márcz. 31-én.

— **Eleven telescop.** Egy szt. etiennei orvos a Loire-departemot St. George-en-Couzan cantonjában egy lakatos legényre talált, kit oly bámulatosan megáldott a természet, hogy joggal nevezhetni eleven telescopnak. Rendkívüli látképességgel bír. St. Priest helyiségből meglátja az onnan négy kilométernyire (fél német mfd) eső St. Etienne városháza tornyán hány az óra. Világos éjeleken meglátja Jean Tubel — ez a neve — a Jupiter négy holdját és a Saturnus két gyűrűjét. E tüneményeszerű ember még csak 22 éves s inkább csillagvizsgálónak való lenne, mint lakatosnak. Az orvos tudára adta fel-fedezését Páris első physiologussainak, kik a fiatal munkást elhozták s szemét gondos tanulmány tárgyává teszik.

— **Egy kettős hordó a bécsi világiállításon,** A „Hon“ említést tesz egy kettős

hordóról, melyet Wolf Lipót pesti hordógyáros saját eszméje szerint Cservenka Antal bodnár és az említett gyár művezetője a bécsi világiállításon készített. A hordó szépsége és komplikált szerkezete nagy felűnést fog okozni. A hordó 35 akós és a legszebb, selymes külsejű tölgyfából van készítve. Dongái oly mesterien vannak összerakva, hogy szabad szemmel nem is lehet észrevenni a választó vonalokat. A dongákat a hordó két végén 4—4 köszörült vasbroncs tartja össze. A nagyobb hordó szeleit tiszta s szobrásznak is becsületére való domborzatban szőlőfürtök és levelek ékítik. E nagy hordó gyomrába a fenékek egyenlő körzetben matematikai pontossággal egy kisebb, 12 akós hordó van beillesztve, akkép, hogy két vége a nagy hordó körzeténél valamivel beljebb áll ki, a kisebb hordó szelein domborzatban komló-virágok és árpa-kalászok képeznek egy csinos koszorút, míg felső fenék szintén domborműben Bachus és gyermekek csoportja látható, a mint a bor hatásától mámorosan dülöngélnék. A két hordó felül, a szájon egy lyukon tölthető meg külön-külön folyadékkal. Alól szintén egy csap van alkalmazva oly szerkezettel, hogy a folyadékot tetszés szerint azon keresztül bármelyik hordóból le lehet eresztetni. Wolf Lipót gyárosnak e hordó 1000 frtjába került, s készítője Cservenka 9 hónapig dolgozott rajta.

— **Tébolyda.** Bécsben oly tébolyda be rendezésén fáradoznak, mely 600—800 elmebetegot lenne képes befogadni, miután egy bécsi lap szerint a tapasztalás azt mutatja, hogy a világiállítatok mindig sok beteget szolgáltattak a tébolydák számára.

Nemzeti színház.

Csütörtökön, apr. 3-án „Essex gróf“ szomorujáték 5 felv. irta Laube, fordította Szigligeti.

A sok gyomorrontó könnyű inyczi czikkék után a jelen mű valódi tartalomdu szellemi táplálék vala. A hatásos jelenetekben és drámai momentumokban gazdag színmű sikerült előadásban részesült s az estet élvezetessé tette, a nem nagy számu, de az előadáson érdeklő csüngen látszott műértő közönségnek.

Erzsébet királynő szerepét Némethy Irma művészi szavallatának és plasztikájának teljes kifejtésével szépen személyesítette, a szerepkörnek ugy herocius, mint érzeményes momentumai híven visszatükrözve valának. Kovács Gy. (Essex), Boér Emma (Ruttland) szintén megfelelték szerepkörüknek, első a 3-ik felvonás nehéz jelentében kis sé elekedt ugyan, de hangját, visszanyerte a dőlőfős angol főurat a szavallat és plasztika pathosszával híven állította élénk. Mátra, Szentgyörgyi, Kenedi, Paragh kisebb szerepkörökkel pontosan betöltötték.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873. márcz. 27-től.

Kolozsvár és Nagy-Enyed között,

mivel a nappali vonat megszüntetett, Biasini gyorsutazása 1873. márcz. 27-től elkezdve Kolozsvárról Nagy-Enyedre küldi gyorskocsiját, még pedig oly formán, hogy Kolozsvárról reggel 8 órákor minden nap indulva d. u. 4 1/2 órákor Nagy-Enyedre érkezik, Nagy-Enyedről Kolozsvárra estvéli 10 órákor indulva, reggeli 8 órákor Kolozsvárra érkezik. Ezen meneteken kívül lehet Kolozsvárról Nagy-Enyedre d. u. 4 órákor is indulni, ugyszintén Nagy-Enyedről éjjeli 3 órákor Kolozsvárra indulhatni, csakhogy ezen menetekenél Felvinczről N.-Enyedig és N.-Enyedről Felvinczig a vasutal kell utazni.

Egy személy ára 30 font szabad podgyász-szal Kolozsvárról N.-Enyedig vagy vissza az első és közbülső Coupeba 5 frt, hátulsó Coupeba 4 frt 50 kr. tulsuly 5 kr. Tordáról Nagy-Enyedig vagy vissza első vagy közbülső coupeba 3 frt — hátulsó coupeba 2 frt 60 kr. tulsuly 2 1/2 kr. — Felvinczről N.-Enyedig vagy vissza 1 frt, tulsuly 1 kr. fontonként.

Felvételi iroda Nagy-Enyeden Vágó Ferenc szállodájában.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Ápril. 3-ról. 1873 5% metaliques 70.50 nemzeti kölcsön 72.10 1860-diki államkölcsön 103.—. Bankrészvények 930. Hitelrészvények 331.75. London 108.80. Ezüst 107.60 Cs. kir. arany —. 20 frankos arany 8.53 1/2

Földterhermentesítési kötvények: Magyar 79. 50. Temesi 78.—. Erdélyi 77.50. Horv. Szlavon 83.25.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Nyiltér.

Sorsjáték N.-Szeben (2. ápril)

40, 11, 64, 58, 81.

— Közelebbi hírzások ápril 5 Temesvár, Bécs, ápril 12-én Budai.

Borza,
m. k. lottó-irodájából.

Eladó telek.

Kolozsvárt a főtértől csekély távol-
ságra, a májális (házsongárd) utca 36.
házsám alatti 2 magyar hold területű te-
lek, a rajta levő három külön lakház és
gazdasági épületekkel együtt szabad kéz-
ből örök áron eladó. Érkezhetni
megírt helyen lakó tulajdonossal.

Az Anatherin-szájviz

befolyásáról,
Popp J. G. cs. kir. udvari fogor-
vostól Bécsben,
Stadt, Bognergasse Nr. 2.
aszájüreg szervi alkotásaira.

1. Sajátszerű az Anatherin-szájviz hatása, úgy a még csak kezdődő, valamint a már képződött idétlen piszkos vastag és kemény anyag lerakódására a fog körül, melyet borkó név alatt ismerünk, mert az első esetben a megkeményedést, vegyszertől uton gátolja, második esetben pedig a borkó tulajdonképpeni kötszerét a savanyt lassan-lassan feloldja, s a fogat e tapadókeregtől megszabadítja.

Hasonlólag feloldó erővel bír az Anatherin-szájviz minden salakra, mely a fogra lerakodni kezd.

2. Különös jótékony hatást gyakorol az Anatherin szájviz a száj- és torok-üreg nyálkahártyájára, melynek idétlen, bűzös szag által jelentkező elválását semlegesíti, javítja, az utóbbit finomítja s a különvált anomáliától megszabadítja.

3. Különös befolyást gyakorol az Anatherin szájviz a fogidegekre, mert az izgatótt idegeket, melyek legfőbb ször iszonyu fogfájások, lecsendesíti s az által a fogfájást megszünteti.

4. Tonikus-balzsamos alkotásait által összehúzólag és erősítőleg hat a fogkapcsokra, erősíti a lazult fogfedényeket s azok inait, természetes ruganyosságokat visszaadja, s ezközli, hogy edényekben szilárdul tartják a piros nedvet, a mely a fogak és a foghús táplálékára szükséges.

5. Az Anatherin-szájviz, tonikus tulajdonai által erősíti a foghúst is, szorosabban húzza a fogak körül s így a gyakran már loggó fogak szilárd fekvését eszközöli

Raktárok: Kolozsvárt **Binder J.**, dr. **Hinz Gy.**, **Engel J.** és **Wolf** gyógyszerészek és **Hárvázy J.** Tordán: **Wolf** gyógyszer. Décsen: **Krömer Sámuel** és **Both** gyógyszer. Déván: **Essenlák** és **Gergelys Lengyel** gyógyszer. Medgyesen: **Folbert** gyógyszer. M.-Vásárhely: **Fogarassy E.** Szászváros: **Leontárd**. Sz.-Régenben: **Traugot** és **Wachner**. Zilahon: **Weisz** gyógyszer. Szilagy-Somlyó: **R. Tarsa Ign.** Szamosújvárt: **Pincintár** és **Ha** gyógyszer. Bethlenben: **Bernárdi** gyógyszer. B.-Hunyadon: **Holtzer** gyógyszer. Tekében: **Wagner** gyógyszer. Gy.-Fehérvárt: **Biró M.** gyógyszer. Csákyk. Balázsfalván: **C. Schieszl** gyógyszer. Bőszörményben: **Lányi J.** gyógyszer. Nagy-Bányán: **Papp** gyógyszer. Nagy-Károlyban: **Jellinek** gyógyszer. Szinyér-Váralján: **Gerber** gyógyszer. N.-Szebenben: **Sill Mih.**, **Müller** gyógyszer. Zóhter, Steiner. Brassóban: **Fabik** gyógyszer, **Jekelius** gyógyszer. Segesvárt: **Teutsch J. B.**, **Misebacher**. Beszterecen: **Dietrich** és **Fleischer**. Tergovits Ed., **Nussbeck**, **Textoris G. M.** Gy.-Sz.-Niklón: **Miklós M. Sz.** Udvarhely: **Bezzási Ern.** Temmer E. Brassóban: v. **Müller** gyógyszer. uraknál.

A bécsi Commissions-Bank váltóirodája Schottenring Nr. 18 vételjegyeket bocsát ki

alább feljegyzett sorsjegye csoportokra, s ez összeállítások már azért is a legelőnyösebbek közé számíthatók, mert egy ily vételjegy minden tulajdonosának alkalom van nyújtva, minden fő- és mellék-nyereményt egyedül megnyerhetni, s ezenkívül 30 frank arany és 10 ft. bj. kamatfelvezetben részesül.

A. csoport (évenként 16 húzás.)

Havi részlet 10 ft. Az utolsó részlet lefizetése után mindenki következő 4 sorsjegyet kap:

1 5%-kos 1860-ki 100 ftos államsorsjegy, főnyeremény 300,000 ft. a kihuzott sorozatos jegyet 400 ft-on visszaváltjuk.

1 3%-kos 400 frankos török cs. sorsjegy, főnyeremény 600,000 frank, 300,000 frank aranyban.

1 braunschweigi hercegi 20 talléros sorsjegy, főnyeremény 80,000 tallér levonás nélkül.

1 Innsbrucki (tirol) sorsjegy, főnyeremény 30,000 forint.

B. csoport (évenként 13 húzás.)

Havi részlet 6 ft. Az utolsó részlet lefizetése után mindenki következő sorsjegyeket kap:

1 3%-kos török cs. 400 frankos államsorsjegy, főnyeremény 600,000, 300,000 frank ananyban

1 braunschweigi hercegi 20 talléros sorsjegy, főnyeremény 80,000 tallér minden levonás nélkül.

Szász-meiningeni sorsjegy, főnyeremény 45,000, 15,000 délnémet ért.

Továbbá vételjegyek ötöd 60-ki 5 %-os államsorsjegyekre, havi részlet 6 ft.

Továbbá vételjegyek egész 1864-ki sorsjegyekre, havi részlet 10 ft.

Továbbá vételjegyek fél 1864-ki államsorsjegyekre, havi részlet 4 ft.

Továbbá vételjegyek fél magyar-sorsjegyekre, havi részlet 3 ft.

Továbbá vételjegyek braunschweigi 20 talléros sorsjegyekre, havi részlet 2 ft.

Továbbá vételjegyek Innsbrucki sorsjegyekre, havi részlet 2 ft.

A tőzsde-iroda átvesz ezen kívül, valamint a bécsi commissions-bank váltóirodája is minden, bármi nevet viselő bank-, váltó- és tőzsde-üzletet.

Látváltók, valamint hitellevelek Európa és Amerika minden nagy piacaira a legjutányosabban állítatnak ki.

Megrendelések az itteni piacról és a vidékről igen gyorsan, szilárdul és pontosan teljesíttetnek, s a tőzsde-iroda által vásárolt értékpapírokra, és váltókra, a pénzpiac időnkénti állásához képest a legjutányosabb feltételek mellett adatik kölcsön.

Az üzleti helyiségek naponta reggel 9-től este 6 óráig maradnak nyitva.

Vidéki megrendelések pontosan és utánvét mellett is eszközöltetnek. Nyeremény lajstromok minden húzás után ingyen és bérmentesen küldetnek meg.

Eskoros rohamokat (Nyavalyatörés)

gyógyít levelezés útján a eskor szakorvossa **dr. O. Killisch**, Berlin, Louisenstrasse 45. E pillanatban 1000-nél több beteg van kezelése alatt.

661 45—*

Tehenek, örüljete!

Amerikában rövid idő előtt egy igen fontos meggondásról felfedezés történt, a nekem ottani összeköttetésemnél fogva sikerült a kiválóan nevezetes czikkből

a cs. kir. osztrák birodalom részére raktárt kaphatni. Ez az

amerikai szabad. tehénfejő gép.

A következők minden fogalmat felilluminálnak:
1. E készülék használása fölélegeségé hoz minden emberi segínyt, s az odallesztés oly egyszerű, hogy azt még gyermek is végrehajthatja.
2. Az ösfejő a tehénre jótékonyan hat, minék következtében ez a tejet utána bocsátja, a négy perc alatt az utolsó csopig meg van fejeve: míg allonben a kézzel való fejes a tehénre nézve nagyon kényelmetlen, sőt sokszor károsnak is bizonyul, mert gyakran megtörténik, hogy a tehén a fejes alatt kirug vagy a tejet nem bocsátja, mi annak bizonyítéka, hogy az állat kellemetlen előérzelmeknek van kitéve.
3. Ha a tehén beteges vagy időre dagadt, e gép nélkülözhetetlen, mert a kézzel való fejes csak fokozza a bajt, s ha nem fejtünk előve a tejt.
4. E készülék rendkívül gyors elterjedése s a gazdaságok és magjorságtulajdonosok által — kik e gépet használják — kiállított számszám bizonyítékot már elég bizonyítottot nyújtanak az eredményekért.
E gép a legújomabb czüsből van készítve, ára pontos utasítással együtt 6 ft. 50 kr.
Kapható az egyedüli raktárban

Friedmann A.-nál, Bécs, Praterstrasse Nr. 26.

Óvás. Rövid idő óta azt veszem észre, hogy más nem igen ösmeretes czégek az én metsvényeimet és hirdményeimet használják, hogy a t. cz. közönséget tévútra vezessék. Ezen tehénfejő gép egyes egyedül és valóban — ezüsből — eskás nálam kapható; minden más hirdettek tanúzottak, rosak és hamisak.

722 23—25

hitelbank és zálogkölcsöntársulat

elfogad

Készpénz betételeket 100 ft-tól kezdve **pénztárjegyekért**, a melyek után 6% kamatot fizet. E pénztárjegyek értékét Pesten is felvehetni az **angol-magyar banknál**. A kamatok 3 havonként fizetnek.

A bank **kölcsönöket** ad mindennemű értékpapírra, arany- és ezüst tárgyra s más értékes ingóságokra.

Leszámitól váltókat; vesz értékpapírokat.

Elvállal pénzbehajtásokat váltókra, utalványokra.

Törlesztési kölcsönöket eszközöl 500 ft-tól kezdve telek-könyvezett birtokra 24 1/2 vagy 34 évre; a törlesztés és kamat 8% illetőleg 6 3/4 %-ot tesz.

Egyszersmind jelentjük, hogy az „**első magyar**” általános biztosító társaságfőügynökségének vezetését elvállalván, elfogadunk mindennemű **tűz- és életbiztosítást**.

az igazgatóság.

90—*

(21)

Bollinger Ferencz bécsi gépmérnök.

újanjavított s újabb időben legkeresettebb

HORDOZHATÓ JÉGPINCZÉK

gyára, ajánlja legjelesebb jégpinczét sör és bor sat. számára, jég-hűtő készületek, ételk, tej hűs, zsírmékek sat. ellátására, víz-hűtő készületek, fagy-lait-gépeit és reszervoi irjaitlagyalt számára, aránylag legelőször arban. Ajánlja továbbá az emittelt ézég pezsgő- és ő n pezsgő-csapjait s hordó dugaszait; pincze felvönőit, jégkészületekkel és a nélkül, s mindenféle igazításokat eszközöl, valamint csapokat és dugaszokat újakkal becserél. Megrendeléseket az emittelt tárgyakra, valamint vendéglők és kocsmák be- rendezésére elfogad, pontosan és jutányosan teljesít, s kívánatra mintákkal és ábrákkal szolgál.

gyári főraktár, Bécs, Wieden, Heumühlgasse Nr. 2.

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtáránál Kolozsvártt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (1.) Ős-, ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.) Egy külön kötet világszító rajzokkal. (36 tábla.)

Irta **Jakab Elek**.

Ára 10 ft.

(327)

E minden tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklét fogja lapozgatni és benne bvárkodni, s a folytatását minden áron megszerezzi magának.

Szekely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága, szerkesztette

Szabó Károly.

1. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.